

Asia: VN/27639/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta (valkoposkihanhet ja merimetsot)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Eläinoikeusakatemia kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesityksestä. Pidämme lakiesitystä sekä EU:n lintudirektiivin että eläinsuojelulain ("Laki eläinten hyvinvoinnista") vastaisena. Se on omiaan aiheuttamaan suurelle eläinmäärälle huomattavaa kärsimystä sekä voimistamaan luontokatoa. Lisäksi se heikentää kansalaisyhteisyyttä. Siksi sitä ei tulisi hyväksyä. Alla tarkemmat perusteet.

ELÄINTEN KÄRSIMYS

Lakiesitys mahdollistaisi valkoposkihanhien ja merimetsojen ampumisen pesimäaikaan. Käytännössä suuri määrä emolintuja tulisi lakiesityksen toteutuessa tapetuksi. Tämä taas tarkoittaa, että poikaset kohtaisivat hitaan nääntymiskuoleman, joka kestää useita päiviä ja aiheuttaa lintuuyksilöille merkittävää tuskaa.

Nälkäkuolema on pitkä prosessi, johon liittyy tutkitusti useita kärsimystä aiheuttavia kehonmuutoksia. Pitkiintyessään nälkä ja jano aiheuttavat epämukavuutta, hätää ja lopulta voimakasta kipua. Nälän ja janon jatkuessa syntyy myös sisäelinvaurioita, jotka nekin voivat olla hyvin tuskallisia. Nälkiintyneet eläimet osoittavatkin usein paitsi uupumuksen, myös pelon, kivun ja stressin merkkejä. Pahasti nälkiintynyt eläin menettää liikuntakykynsä, mutta yrittää kipujen vuoksi edelleen nousta jaloilleen – taistelu, joka tutkimuskirjallisuuden mukaan kestää tyypillisesti useita päiviä. Nälkiintymiseen liittyy myös kehonlämmön lasku, mikä johtaa palelemiseen ja lisää tukaluutta. Toinen nälkiintymiseen yleisesti liittyvä piirre on nestehukka, joka aiheuttaa kehon

kuivumista. Kehon kuivuminen puolestaan voimistaa eläimen kärsimystä merkittävästi. (Faria 2022; McCue 2012.)

Toisin sanoen, nälkäkuolema kestää useita päiviä ja tuottaa voimakasta tuskaa. Nälkäkuoleman aiheuttaminen linnunpoikasille onkin suurta julmuutta ja eettisesti ilmeisen tuomittavaa. Mikäli yhteiskunta haluaa ottaa eläinten hyvinvoinnin vakavasti ja huomioida eettiset näkökohdat, on selvää, ettei lintujen pesimäaikaista tappamista tule sallia sen linnunpoikasille tuottaman huomattavan kärsimyksen vuoksi.

Koska lakiesitys sallisi lukemattomien linnunpoikasten altistamisen nälkäkuolemalle, ei sitä tule hyväksyä. Eläinoikeusakatemia korostaa, että lakiesitystä voidaan pitää tältä osin huolestuttavan epäeettisenä.

Toinen eläimille kärsimystä aiheuttava seikka on haulikkoampuminen. Hanhet lentävät usein suurina parvina ja lähellä toisiaan. Kun yhtä lintua ammutaan haulikolla, voivat haulit osua myös ympärillä oleviin lintuihin haavoittaen näitä ei-tappavasti. Onkin varsin todennäköistä, että hanhien ampuminen haulikolla tulee johtamaan suureen määrän haavakoita eli kitumaan jääviä lintuja. Myös tätä voidaan pitää ilmeisellä tavalla kärsimystä lisäävänä ja siten epäeettisenä toimintana.

Nälkäkuoleman aiheuttaminen linnunpoikasille ja haavakoiden tuottaminen on paitsi eettisesti, myös lainsäädännöllisesti ongelmallista. Laki eläinten hyvinvoinnista velvoittaa välttämään turhan kivun ja kärsimyksen aiheuttamista eläimille. Sen toisen luvun kuudes pykälä toteaa: ”Eläimiä on kohdeltava hyvin ja niitä kunnioittaen. Eläimille ei saa aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä niiden hyvinvointia saa tarpeettomasti vaarantaa.” Tämä huomioiden lakiesitys onkin räikeällä tavalla eläinsuojelulainsäädännön vastainen, vaarantaahan se eläinten hyvinvoinnin ja aiheuttaa eläimille kipua sekä kärsimystä.

Jo näistä syistä lakiesitys tulisi hylätä.

LUONTOKATO

Lakiesitys mahdollistaisi eläinten ampumisen pesimäaikaan. Koska monet lintupopulaatiot jakavat samoja pesimäalueita, on väistämätöntä, että ampuminen häiritsisi myös muuta lajistoa ja sen pesintää. Tämä puolestaan kiihdyttäisi luontokatoa entisestään. Jo nyt useat lintukannat ovat vaarantuneita tai uhanalaisia, ja monien lajien kannat selvässä laskussa. Hallituksen esitys tulisi pahentamaan tilannetta.

Lisäksi laki käytännössä mahdollistaisi merimetsojen ampumisen kaikilla merialueilla, mikä uhkaa romahduttaa kannan. Myös valkoposkihanhiin kannat ovat lakiesityksen myötä uhattuina – varsinkin, jos metsästystä jatketaan aktiivisesti ja vuosien ajan.

LINTUDIREKTIIVI

EU:n lintudirektiivi 2009/147/EY suojelee lintuja kevätmuuton ja pesimäkauden aikana (5 artikla). Se edellyttää, että lintujen tappaminen pesimäaikaan on mahdollista vain vakavien vahinkojen estämiseksi tilanteessa, jossa ei ole vaihtoehtoja (9 artikla). Lisäksi se edellyttää tapauskohtaista arviointia eli poikkeuslupakäytäntöä. Käsillä oleva lakiesitys, joka antaa yleispoikkeuksen lintujen rauhoitukselle, rikkoo kaikkia näitä ehtoja. Alla tarkempi erittely.

Vahingot

Lintujen aiheuttamat vahingot ovat vain harvoin ”vakavia”. Valkoposkihanhiin kohdalla lakiesityksessä vakavan vahingon mitaksi on ehdotettu viiden valkoposkihanhiin parvea, mitä voidaan pitää huomattavana liioitteluna – viisi valkoposkihanhiin ei aiheuta ”vakavaa” vahinkoa.

Merimetsoja puolestaan saisi tappaa ilman, että linnut edes aiheuttaisivat todennettuja vahinkoja, pelkän sijainnin perusteella (mikäli lintu on 300 metrin päässä kalanviljelylaitoksesta, kalanpyytämiseen tarkoitetuista pyydyksistä, kalojen kutualueelta tai kalanistutuspaikasta). Tutkimuksen mukaan merimetsot eivät kuitenkaan yleensä aiheuta vakavia haittoja sen enempää pyydyksille kuin kalanviljelylaitoksillekaan (Westerbom 2024). Merimetsojen ei myöskään ole todettu uhkaavan luonnonkalakantoja (Heikinheimo 2022).

Lakiesitys ei siis täytä lintudirektiivin ehtoa, joka koskee vahinkojen vakavuutta. Päinvastoin se on ristiriidassa niiden tutkimusten kanssa, jotka toteavat vahinkojen olevan lieviä tai olemattomia. Siten lakiesitys sivuuttaa tieteellisen näytön useissa kohden. Tätä voidaan pitää merkittävänä ja EU-lainsäädännön kannalta huolestuttavana puutteena.

Lakiesitys on itse asiassa omiaan vain lisäämään lintujen aiheuttamia haittoja. Kun lintuja ammutaan, parvet hajoavat suuremmalle alueelle. Samalla liikkeellä pysyminen kasvattaa energiatarvetta. Nämä kaksi seikkaa johtavat siihen, että hanhet syövät enemmän ja laajemmalla alueella, mikä puolestaan voi kasvattaa erityisesti pelloilla tapahtuvien vahinkojen määrää. (Ks. Forsman et al. 2024; Bechet 2003.)

Vaihtoehdot

Lisäksi lakiesitys sivuuttaa ei-tappavat karkotusmenetelmät aiheettoman ylimalkaisesti. Vahinkojen ehkäisemiseksi on lukuisia ei-tappavia vaihtoehtoja, joita lakiesitys ei kuitenkaan velvoita käyttämään.

Mitä tulee merimetsojen aiheuttamiin vahinkoihin kalankasvatustiluksilla, helpoin tapa niiden estämiseen on altain verkottaminen. Paras keino suojella kutupaikkoja on puolestaan kieltää ihmisen itsensä harjoittama kalastus niiden läheisyydessä. Onkin kysyttävä, miksi hallitus mieluummin sallisi lintujen kontrolloimattoman ampumisen kuin edellyttäisi, että kalanviljelylaitokset suojaavat altaansa asianmukaisin keinoin tai ohjeistaisi ihmisiä jättämään suositut kutupaikat rauhaan.

Mitä tulee valkuposkihanhiin, hanhipelloista ja karkotteista on saatu hyviä kokemuksia, kuten Luonnonvarakeskuksen raportti vuodelta 2024 osoittaa (Forsman 2024). Myös ulkomaiset tutkimukset tukevat havaintoa siitä, että ei-tappavat menetelmät ovat tehokas keino karkottaa hanhia (Robai 2024). Esimerkiksi Tanskassa onkin hyödynnetty karkotteita menestyksekkäästi, ja tappaminen on ollut sallittu vasta viimeisenä keinona. Onkin kysyttävä, miksi myös Suomessa ei edellytetä vaihtoehtoisten torjuntakeinojen käyttöä. Tämäkin rikkoo lintudirektiivin ehtoja selvällä tavalla.

Lisäksi on huomattava, että mikäli huomioimme eläinten arvon vakavasti, tulisi tappamiselle aina pyrkiä löytämään vaihtoehtoja myös eettisistä syistä. Linnut ovat tutkitusti tuntokykuisiä ja kognitiivisesti erittäin kyvykkäitä yksilöitä (Güntürkün 2023). Siksi lintujen laajamittainen tappaminen on jo lähtökohtaisella tasolla eettisesti ongelmallista.

Yleispoikkeus

Lintujen tappamisen yleinen salliminen ilman tapauskohtaista arviointia olisi sekin ilmeisellä tavalla lintudirektiivin ehtojen vastaista. On eettisesti, lainsäädännöllisesti ja ekologisesti kestäväntä sallia lintujen ampuminen pesimäaikaan yleispoikkeuksella.

Toisin sanoen, lintujen sääntelemättömän tappamisen salliminen pesimäaikaan olisi selvästi lintudirektiivin ja siten EU-lainsäädännön vastaista. Lakiesitys onkin huolestuttava. Olisi nimittäin erittäin ongelmallista, jos Suomi rikkoisi lintudirektiiviä ja samalla EU-lainsäädäntöä uudelleen. Tätä ei voida pitää oikeusvaltiolle hyväksyttävänä tekona. Siksi lakiesitys tulisi hylätä.

Valitusoikeus

Lakiesitys on ristiriidassa myös kansalaisoikeuksien kanssa. Århusin yleissopimuksen mukaan kansalaisilla on oltava valitusoikeus tilanteissa, joissa ympäristölainsäädäntöä saatetaan rikkoa. Lakiesitys poistaa valitusoikeuden ja rikkoo siten Århusin yleissopimusta. On kysyttävä, miksi lainsäätäjät haluaisivat heikentää kansalaisten oikeuksia vaikuttaa ympäristöä ja luontoa koskeviin päätöksiin.

YHTEENVETO

Lakiesitys ja sen sallima pesimäaikainen metsästys aiheuttaisivat suurelle määrälle eläimiä huomattavaa kärsimystä, mitä voidaan pitää eläineettisesti ja eläinsuojelulainsäädännön näkökulmasta erittäin ongelmallisena. Lisäksi esitys toteutuessaan vaarantaisi lintukantoja ja lisäisi luontokatoa. Se on myös EU-lainsäädännön ja lintudirektiivin vastainen usealla eri tasolla, sekä heikentää kansalaisoikeuksia.

Lakiesityksen perusteissa näkyy myös tarkoitushakuisuus: valkuposkihanhien ja merimetsojen metsästys halutaan sallia riippumatta siitä, mitä etiikka, lintudirektiivi tai tiede sanovat. Tätä ei voida pitää asiallisena lähestymistapana sellaiseen lainvalmisteluun, joka tulee koskettamaan satoja tuhansia ja lopulta miljoonia älykkäitä ja tuntevia eläimiä.

Siksi Eläinoikeusakatemia suosittaa lakiesityksen hylkäämistä.

Lähteet:

Bechet, A. et al. (2003). Spring hunting changes the regional movements of migrating greater snow geese. *Journal of Applied Ecology* 40: 553-564.

Faria C. (2022). *Wild Animal Suffering*. Teoksessa: *Animal Ethics in the Wild: Wild Animal Suffering and Intervention in Nature*. Cambridge University Press.

Forsman, Jukka et al. (2024). Hanhipellot ihmisten ja hanhien välisen ristiriidan lievittäjänä. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 12/2024.

Güntürkün O, Pusch R, Rose J (2023). Why birds are smart. *Trends in Cognitive Sciences*, 28:197-209.

Heikinheimo, Outi et al. (2022). Cormorant predation mortality of perch (*Perca fluviatilis*) in coastal and archipelago areas, northern Baltic Sea, *ICES Journal of Marine Science* 79:2, 337–349.

McCue, Marshall. (2012). *Comparative Physiology of Fasting, Starvation, and Food Limitation*. Springer.

Robai, C.I. (2024). Reducing the number of grazing geese on agricultural fields - Effectiveness of different scaring techniques. *Crop Protection* 177: 106552.

Westerbom, Mats et al. (2024). Merimetson ja harmaahaikaran suorat kalatalousvahingot: määrän ja laadun arviointi Suomen merialueilla. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 56/2024.

Aaltola Elisa
Eläinoikeusakatemia ry